

Materiał ćwiczeniowy dla nauczycieli języka polskiego. Wypracowanie na poziomie rozszerzonym

Wypracowanie zamieszczone w materiale zostało napisane przez ucznia na temat opublikowany w [Arkuszu pokazowym](#) na stronie CKE.

Dokonaj oceny wypracowania zgodnie z **zasadami oceniania** podanymi na str. 17–31 [Informatora](#).

1. Przyznaj punkty w poszczególnych kryteriach i sformułuj uzasadnienie oceny.
2. Oznacz błędy w pracy zgodnie z poniższą instrukcją.

Instrukcja oznaczania błędów w wypracowaniu

Na lewym marginesie oznacz błędy:

- **rzeczowe** – podkreśl czerwoną linią fragmenty zawierające błąd (albo zaznacz te fragmenty pionową linią), a na marginesie zapisz skrót błędu, tj. **rzecz.**
- w spójności – w tekście wypracowania zaznacz symbolem $\sim$ zaburzenia w spójności między zdaniami, a symbolem [zaburzenia w spójności między akapitami; na marginesie zapisz skrót błędu, tj. **sp.**
- usterki w podziale tekstu w zakresie struktury akapitów – zaznacz w tekście wypracowania symbolem], a na marginesie zapisz skrót błędu, tj. **str.**

Na prawym marginesie oznacz błędy:

- **językowe** – podkreśl czerwoną linią błędnie użyty wyraz lub sformułowanie, a na marginesie zapisz skrót błędu, tj. **jęz.**
- **ortograficzne** – podkreśl czerwoną linią wyraz z błędem, a na marginesie zapisz skrót błędu, tj. **ort.**
- interpunkcyjne – brakujący znak interpunkcyjny zaznacz w tekście wypracowania symbolem $\surd$, a zbędny – symbolem **x**; na marginesie zapisz skrót błędu, tj. **int.**

Uwaga. Powtórzony dokładnie ten sam błąd ortograficzny lub językowy liczy się jako jeden błąd, w wypracowaniu podkreśla się błędnie zapisany wyraz, a na marginesie zapisuje skrót błędu, tj. **ort.** lub **jęz.** otoczony kółkiem, np.

3. Omów swoją ocenę z innym nauczycielem.
4. Porównaj swoją ocenę i uzasadnienie z oceną wzorcową i komentarzem, opracowanymi przez ekspertów CKE i OKE. Ocena ekspertów zostanie zamieszczona na stronie internetowej CKE **2 listopada 2022 r.**

Temat

Gry z historią. Opowieść o przeszłości w dziełach literatury polskiej. Omów tematy, problemy, sposoby kreowania świata przedstawionego.

W pracy odwołaj się do

- wybranej lektury obowiązkowej
- utworów literackich z dwóch różnych epok
- wybranego kontekstu.

Błędy rzeczowe, błędy w kompozycji		Błędy językowe (w tym stylistyczne), ortograficzne i interpunkcyjne
_____	01 Opowieści o przeszłości w utworach literackich mogą je	_____
_____	02 wzbogacać nie tylko estetycznie, dodając elementy fabuły, lecz	_____
_____	03 również ukazując doświadczenia innych ludzi. Autorzy, poprzez	_____
_____	04 odwołania do historii, mogą zaprezentować kondycję współczesnego	_____
_____	05 im społeczeństwa. Dzięki temu historia w dziele literackim wzbudza	_____
_____	06 w odbiorcy refleksję na temat bieżących wydarzeń i decyzji, które są	_____
_____	07 podejmowane. Może on dostrzec związki przyczynowo-skutkowe	_____
_____	08 oraz nieustannie powielane błędy. Pokazuje to, że, dzięki	_____
_____	09 odwołaniom do historii, autor próbuje zapobiec ponownym	_____
_____	10 niepowodzeniom i porażkom. Nie jest tajemnicą, że ludzie często	_____
_____	11 jednak nie uczą się na błędach i nie wyciągają lekcji z minionych	_____
_____	12 wydarzeń. Dlatego nierzadko nie zmieniają oni swojego nastawienia	_____
_____	13 i postępowania. Opowieści o historii mogą także pokazywać jej	_____
_____	14 wpływ na czasy współczesne autorowi i czytelnikom. Wskazują	_____
_____	15 zachowania pojedynczych osób oraz całego społeczeństwa, które	_____
_____	16 przyczyniły się do tego, jak został ukształtowany ówczesny świat.	_____
_____	17 Warto również dostrzec, że autorzy, którzy odwołują się do	_____
_____	18 przeszłości w swoich utworach, podejmują najczęściej tematy	_____
_____	19 narodowyzwoleńcze, patriotyczne. Prawdopodobnie wynika to	_____
_____	20 z faktu, że były to dla nich bardzo istotne oraz aktualne problemy.	_____
_____	21 Chcieli znaleźć przyczynę współczesnej im sytuacji, dlatego często	_____
_____	22 sięgali do historii i szukali źródła problemu.	_____
_____	23 Warto zauważyć, że opisanie przeszłości w dziełach literackich	_____
_____	24 może zarówno wzbudzać refleksję w czytelnikach, poruszać ich	_____
_____	25 sumienia, skłaniać do przemyśleń oraz pozbycia się swoich złych	_____
_____	26 skłonności, ale również nierzadko ma za zadanie dodać otuchy	_____
_____	27 zniewolonemu społeczeństwu, pokazać siłę narodu, który już kiedyś	_____
_____	28 odniósł zwycięstwo. Należy wspomnieć także o tym, jak autorzy	_____
_____	29 kreują świat przedstawiony w swoich utworach, które odwołują się do	_____
_____	30 historii. Można zauważyć, że czasem starają się oni go idealizować,	_____
_____	31 tak aby zachowania bohaterów były wzorem do naśladowania dla	_____
_____	32 czytelników. Postacie są patriotami gotowymi oddać życie za	_____
_____	33 wolność ojczyzny, przyświecają im szczytne idee. Przy takiej kreacji	_____

34 wróg jest obcy, odległy, jednoznaczny. Należy jednak zauważyć, że
35 czasem autorzy chcą pokazać czytelnikom trudną prawdę o
36 społeczeństwie. Dostrzegają oni jego wady i nie wahają się ich
37 opisać. Prawdopodobnie twórcy mają nadzieję, że dzięki takim
38 zabiegom obywatele „obudzą się” i zmienią swoje zachowanie, aby
39 nie popełnić błędów przodków. Warto nadmienić, że przy takiej
40 kreacji wróg nie zawsze jest łatwo rozpoznawalny i jednoznaczny,
41 a bohaterowie, oprócz chwalebnych cech, mają także wady. Jak
42 widać, autorzy dzieł literackich mogą na różne sposoby odwoływać
43 się do historii, jednak uważam, że najczęściej starają się oni
44 uświadomić swoich czytelników, zwrócić ich uwagę na to, jak dana
45 sytuacja wyglądała w przeszłości i jak poradzili sobie z nią żyjący
46 wówczas patrioci.

47 Tematy narodowowyzwoleńcze, które często podejmowali
48 autorzy odwołujący się do historii, były szczególnym przedmiotem
49 zainteresowania twórców romantyzmu. Przyczyn należy doszukiwać
50 się w sytuacji kraju, który znajdował się pod zaborami. W 1830 roku
51 wybuchło powstanie listopadowe, które stało się inspiracją dla wielu
52 artystów, w tym dla jednego z polskich wieszczów narodowych –
53 Adama Mickiewicza. W swoich utworach podkreślał on znaczenie
54 Polski, jej siłę do odrodzenia się. Wierzył, że może ona nie tylko
55 sama powstać, ale również pociągnąć za sobą inne narody – idea ta
56 nosi nazwę mesjanizmu narodowego, który był obecny w utworach
57 wieszca. Ponadto Mickiewicz próbował pokazać rodakom, że mogą
58 zwyciężyć wroga, który ich ciemnieży i wyrządza tyle zła. Widać to
59 w powieści poetyckiej pod tytułem „Konrad Wallenrod”, którą autor
60 napisał podczas pobytu w Rosji. Utwór nie mógł przekazywać treści
61 patriotycznych wprost ze względu na cenzurę. Z tego powodu
62 Mickiewicz zdecydował się zastosować maskę historyczną, czyli
63 ukryć opowieść o ówczesnej sytuacji politycznej pod warstwą historii
64 opowiadającej o bojach, które toczyła Litwa z ciemniejącymi ją
65 Krzyżakami. Jednak rodacy dostrzegali, że symbolizują oni Polskę
66 walczącą z zaborcą – Rosją. Warto zwrócić uwagę na to, w jaki
67 sposób autor wykreował postać Konrada Wallenroda – głównego
68 bohatera utworu. Był on postawiony jako wzór patrioty, który
69 poświęcił swoje osobiste szczęście, aby walczyć z wrogiem.
70 Zdecydował się opuścić żonę, Aldonę, którą kochał, żeby wejść
71 w struktury Zakonu i zniszczyć go od środka, prowadząc, jako jego
72 Mistrz, ku zgubie. Z pewnością wymagało to od niego poświęcenia
73 i miłości do ojczyzny, która była dla niego ważniejsza niż jego własne
74 życie.

75 Mickiewicz pokazuje czytelnikowi, że, postępując podobnie jak
76 Wallenrod, czyli będąc gotowym oddać wszystko za wolność kraju,
77 Polska może się odrodzić i wyzwolić spod panowania zaborcy, tak
78 jak Litwa uwolniła się od Krzyżaków. Ukazanie postaci Wallenroda
79 miało na celu dodanie otuchy i siły rodakom, którzy mogli już zwątpić
80 w szansę na wolność. Należy zauważyć, że odwołania do historii
81 pokazują pewną analogię między sytuacją Litwy opisaną w utworze

82	i wydarzeniami współczesnymi autorowi. Mickiewicz próbował	
83	przekazać, używając do tego wspomnianej wcześniej maski	
84	historycznej, że skoro kiedyś naród był zdolny do wyzwolenia się, to	
85	może zrobić to ponownie. Warto dostrzec, że autor stara się	
86	wyidealizować świat przedstawiony – Wallenrod jest patriotą, którego	
87	należy naśladować, a wróg jest dobrze znany, nie ma wątpliwości, że	
88	należy z nim walczyć; Litwa pokazana jest jako ciemniejsza,	
89	a źródłem całego zła są Krzyżacy. Sytuacja w utworze jest dosyć	
90	jednoznaczna. Prawdopodobnie miało to na celu pokazanie rodakom	
91	jasnego celu, którym było wyzwolenie się spod panowania Moskali.	
92	Jak widać, autor przedstawił historię, aby wzbudzić w czytelnikach	
93	ducha walki, pokazać im przykład prawdziwego patrioty. Odwołanie	
94	do przeszłości miało uświadomić społeczeństwo, że ma ono siłę	
95	i możliwości, aby zmienić sytuację, w której się znalazło.	
96	Temat narodowowyzwoleńczy był poruszany przez artystów	
97	także w następnej epoce literackiej – pozytywizmie. Autorzy często	
98	nawiązywali w swoich utworach do powstania styczniowego, które	
99	wybuchło zimą w 1863 roku. Powstańcy nie mieli szans na	
100	zwycięstwo, walki przyjęły charakter partyzancki. Jednak zryw ten	
101	mógł być postrzegany jako heroiczna próba odrodzenia się. Wielu	
102	młodych mężczyzn opuściło wtedy swoje rodziny, aby wyzwolić	
103	ciemniejszy kraj. Pozytywistyczni twórcy często uznawali, że należy	
104	oddać hołd ich poświęceniu i docenić próby ratowania narodu. W taki	
105	sposób postąpiła Eliza Orzeszkowa w swojej noweli pod tytułem	
106	„Gloria victis”. Autorka pisała o powstaniu styczniowym	
107	z perspektywy czasu, ponieważ utwór powstał na początku XX	
108	wieku. Dzieło odwołuje się do wydarzenia historycznego, które stało	
109	się znaczące dla ówczesnego społeczeństwa. Poprzez pokazanie	
110	heroizmu głównych bohaterów, Jagmina i Marcysia, Orzeszkowa	
111	dała odbiorcom przykład patriotyzmu i oddania. Podobnie jak	
112	w „Konradzie Wallenrodzie” Mickiewicza, bohaterowie są godni	
113	naśladowania, wierzą w możliwość odrodzenia się kraju. Warto	
114	zauważyć, że autorka odwołuje się do historii, aby pobudzić emocje	
115	i uczucia czytelników związane z powstaniem. Pokazuje sytuacje	
116	bohaterów w trudnych realiach walki bez szans. Uwypukla to ich	
117	zasługi oraz wskazuje, że należy im się chwała za poświęcenie.	
118	Należy również wspomnieć o idealizacji świata przedstawionego,	
119	który, podobnie jak w „Konradzie Wallenrodzie”, jest obecny	
120	w utworze. Widać to na przykładzie postaci Romualda Traugutta,	
121	dowódcy powstania, który został porównany do Mojżesza, ponieważ,	
122	tak jak on, opuścił swoją rodzinę, aby poprowadzić naród ku	
123	wolności. Należy zauważyć, że bohaterowie noweli nie mają wad, są	
124	patriotami o czystych sercach, którzy postrzegali ojczyznę i jej	
125	dobrobyt jako najwyższą wartość. Ponadto, podobnie jak	
126	w „Konradzie Wallenrodzie”, wróg jest znany, a świat dosyć czarno-	
127	biały – Polacy odważnie i szlachetnie walczą z najeźdźcą, a zaborcy	
128	są okrutni, na przykład niszczą i zabijają nawet powstańców	
129	w szpitalu polowym. Eliza Orzeszkowa wykorzystała wydarzenia	

130	historyczne do pokazania chwalebnych czynów Polaków. Jej utwór	
131	mógł nie tylko upamiętnić dokonania poległych powstańców, ale	
132	również, tak jak dzieło Adama Mickiewicza, podnieść na duchu	
133	ówczesne społeczeństwo. Pomimo tego, że bohaterowie noweli	
134	polegli w walce, stali się oni wzorem do naśladowania. Autorka	
135	mogła ponadto wykorzystać opowieść o historii, aby pogodzić się	
136	z przeszłością i spełnić pewien moralny obowiązek wobec	
137	powstańców. Mogło to wynikać z tego, że Orzeszkowa sama	
138	doświadczyła tych sytuacji, ponieważ podczas powstania służyła jako	
139	sanitariuszka. Dowodzi to, że historia w utworach literackich może	
140	pokazywać przykłady osób, które warto naśladować, ale jest także	
141	refleksją nad dokonaniem przeszłych pokoleń, które wpłynęły na to,	
142	jak wyglądał ówczesny świat.	
143	Historia w dziełach literatury może pokazywać, tak jak „Gloria	
144	victis”, wpływ przeszłych doświadczeń na teraźniejszość. Jednak	
145	społeczeństwo powinno pamiętać nie tylko o wspaniałych	
146	dokonaniach rodaków, ale również o trudnej i mniej chwalebnej	
147	prawdzie. Przeszłość Polaków nie zawsze była wyidealizowana, jak	
148	ma to miejsce w „Konradzie Wallenrodzie” oraz „Glorii victis”.	
149	Czasem rodacy stawali przeciwko sobie i nie umieli zjednoczyć się,	
150	aby walczyć z zaborcą. Modernistyczny dramat symboliczny	
151	Stanisława Wyspiańskiego pod tytułem „Wesele” pokazuje, że	
152	przeszłość Polaków, która nie zawsze była pełna chwały, miała	
153	wpływ na współczesne autorowi wydarzenia. Rabacja galicyjska,	
154	która jest wspominana w utworze, poróżniła ze sobą inteligencję oraz	
155	chłopstwo, które, podburzone przez zaborców austriackich, dokonało	
156	mordu, rzezi na przedstawicielach szlachty. Pokazuje to, że polskie	
157	społeczeństwo zostało wewnętrznie skłócone. Nie umiało się	
158	porozumieć i tym samym podjąć walki o wspólne wartości – wolność	
159	ojczyzny. Odwołania do tej części historii w „Weselu” mają na celu	
160	pokazanie, jak przeszłość i dawne spory wpłynęły na współczesną	
161	autorowi sytuację – brak prawdziwego zjednoczenia inteligencji	
162	i chłopstwa, obcość, nieufność, głęboko skrywana uraza. Wyspiański,	
163	dzięki historii, ukazuje jedno ze źródeł problemu. Opowieść	
164	o przeszłości staje się wyjaśnieniem sytuacji, w której znaleźli się	
165	Polacy. Można zauważyć, że autor chciał, aby czytelnicy wyciągnęli	
166	pewną naukę z historii, nie popełniali już błędów przodków, jakimi	
167	były walka i brak porozumienia, a zaczęli działać na wspólną korzyść.	
168	Opisanie wydarzeń historycznych jest w utworze oskarżeniem, które	
169	autor wysuwa w stosunku do rodaków. Pokazuje im ich wady, trudną	
170	prawdę dotyczącą narodu, który tak często był idealizowany. Poprzez	
171	pokazanie niechlubnej przeszłości, jaką była rabacja galicyjska,	
172	nieustanne spory oraz na przykład zdrada hetmana Branickiego	
173	wspomniana w utworze, Wyspiański próbował ukazać kondycję	
174	współczesnego mu społeczeństwa. Należy wspomnieć, że świat	
175	przedstawiony w utworze nie został tak wyidealizowany	
176	i przedstawiony w dobrym świetle, jak we wspomnianych wcześniej	
177	dziełach. W „Weselu” wróg nie jest jednoznaczny, a obywatele nie są	

178 tylko odważnymi, niewinnymi patriotami, lecz w przeszłości również
179 dopuszczali się haniebnych czynów, jak na przykład mordowanie
180 szlachty lub cięczenie chłopów. Warto jednak również zauważyć,
181 że historia w „Weselu” nie tylko stała się powodem braku
182 zjednoczenia Polaków, ale może także być pozytywnym aspektem
183 i budować tożsamość narodową bohaterów. Przykładem tego może
184 być kopia obrazu przedstawiającego bitwę pod Racławicami Jana
185 Matejki, która wisiała w chacie bronowickiej. Widać, że postacie były
186 przywiązane do chwalebnych dokonań swojego narodu i pamiętały
187 o przeszłości. Dzięki historii nie zapomniały one o swoich korzeniach
188 i miały w sobie ducha narodowego. Warto zauważyć, że opowieści
189 o dawnych wydarzeniach w „Weselu” są sposobem na
190 uświadomienie ogarniętego chłopomanią, tak jak na przykład Pan
191 Młody, społeczeństwa, jaki jest ich prawdziwy stosunek do sprawy
192 wyzwolenia narodowego. Pokazują, kim naprawdę są Polacy
193 i wskazuje im, co powinni w sobie zmienić, jeśli chcą się odrodzić.

194 Historia w dziełach literackich stała się punktem wyjścia do
195 rozważań na tematy współczesne autorom. Można zauważyć, że
196 przenosili oni przeszłe doświadczenia na aktualne dla nich sytuacje.
197 Często starali się wyciągnąć wnioski z historii, aby z jednej strony
198 uniknąć popełnianych wcześniej błędów i uświadomić je sobie oraz
199 czytelnikom, a z drugiej podnieść na duchu społeczeństwo, które
200 zaczynało wątpić w możliwość wyzwolenia się spod władzy
201 zaborców. Warto dostrzec, że autorzy nierzadko posługiwali się
202 odwołaniami do historii, aby pokazać, że skoro w przeszłości naród
203 miał dość siły, by podjąć walkę, to może to zrobić ponownie. W ten
204 sposób wzmacniali oni ducha narodowego rodaków. Należy
205 nadmienić, że twórcy wskazywali na związek współczesnych im
206 czasów z przeszłością, podtrzymywali pamięć o wspólnych
207 dokonaniach, aby Polacy nie utracili siły do podejmowania kolejnych
208 prób poprawy swoich zachowań i odzyskania niepodległości. Można
209 również zauważyć, że autorzy często idealizowali przeszłość i świat
210 przedstawiony, kreując naród jako niewinny i pokazując wroga jako
211 jednoznacznie złego. Uważam, że takie działanie mogło być
212 uzasadnione, ponieważ twórcy chcieli podnieść morale
213 społeczeństwa i dać im nadzieję na odrodzenie. Jednak cenię to, że
214 niektórzy artyści starali się ukazać prawdę o narodzie, bez
215 idealizowania go, a wskazując na błędy, jakie popełnił w przeszłości.
216 Dzięki temu rodacy mogli spojrzeć na siebie z pokorą i spróbować
217 zmienić swoje postępowanie. Uświadamiając wady, autor mógł
218 skłonić czytelników do refleksji i pomóc im realnie spojrzeć na siebie,
219 aby wiedzieli, co muszą poprawić, jeśli chcą odzyskać niepodległość.
220 Uważam, że wykorzystanie opowieści o przeszłości w utworach
221 literackich jest bardzo wartościowe, gdyż nie tylko sprawia, że dzieło
222 staje się ciekawsze, ale również skłania do refleksji i może mieć
223 wpływ na kształtowanie narodu, co było przecież często celem
224 autorów różnych epok.

/1935 wyrazów/

Jeżeli 0 pkt – wskaż powód.							
1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	0	1	Błąd kardynalny.	Brak lektury obowiązkowej.	Nie dotyczy problemu.	Nie jest wypowiedzią argumentacyjną.

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0	1	2	3	4	5	6	7	8	Liczba błędów rzeczowych	OGÓŁEM KLiK
		9	10	11	12	13	14	15	16			

Uzasadnienie oceny:

.....

.....

.....

3a	Struktura wypowiedzi	0	1	2	3
		G	F	E	C

Uzasadnienie oceny:

.....

.....

.....

3b	Spójność wypowiedzi	Liczba błędów w spójności			
			0	1	2

Uzasadnienie oceny:

.....

.....

.....

3c	Styl wypowiedzi	0	1

Uzasadnienie oceny:

.....

.....

.....

4a	Zakres i poprawność środków językowych	Liczba błędów językowych	0		1		2		3		4		5		6		7		
			3 H	3 G	3 F	2 H	2 G	1 H	3 E	2 F	1 G	3 D	2 E	1 F	3 B	2 C	1 D	3 A	2 B

Uzasadnienie oceny:

.....

.....

.....

4b	Poprawność ortograficzna	Liczba błędów ortograficznych	0			1			2		

4c	Poprawność interpunkcyjna	Liczba błędów interpunkcyjnych	0			1			2		

Łączna liczba punktów: .....